

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет музичного мистецтва та хореографії

Кафедра музикознавства та музичної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи

Олексій Жильцов

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сольфеджіо

для студентів 1 курсу

Спеціальності: 025 Музичне мистецтво

Освітнього рівня: перший (бакалаврський)

Освітньої програми: 025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано); 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)

Київ – 2023

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № 2066/23	
(підпис)	(прізвище, ініціали)
« »	20 23 р.

Розробник: Теряєва Лариса Анатоліївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Викладач: Теряєва Лариса Анатоліївна, викладач кафедри музикознавства та музичної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри музикознавства та музичної освіти

Протокол від 28.08.2023 р. № 11

Завідувач кафедри _____ Ольга Олексюк

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми: 025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

«__» _____ 2023 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Наталія Свириденко

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої професійної програми: 025.00.04 Інструментальне виконавство (оркестрові струнні, народні, духові, ударні інструменти)

«__» _____ 2023 р.

Гарант освітньої професійної програми _____ Віктор Сподаренко

Робочу програму перевірено

«__» _____ 2023 р.

Заступник декана _____ Інна ТКАЧЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» _____ 20__ р. протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання		
	денна	заочна	
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	7/210		
Курс	1	-	
Семестр	1	2	-
Кількість змістових модулів з розподілом	2	2	-
Обсяг кредитів	2	2	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-
Аудиторні	28	28	-
Модульний контроль	4	4	-
Семестровий контроль	-	15	-
Самостійна робота	28	13	-
Форма семестрового контролю	-	-	-

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: формування вільної слухової орієнтації в музичному матеріалі, уміння слухати та сприймати музику в усіх її компонентах.

Завдання курсу:

- формування у студентів навичок точного інтонування та визначення на слух елементів музичної мови;
- формування навички вільного читання з аркуша (з урахуванням чистого інтонування та метро-ритмічної точності) різних одноголосних музичних прикладів та середніх за складністю хорових партитур;
- розвиток внутрішнього слуху (вчити визначати стиль та характер музичного твору без програвання його на інструменті, визначати мелодичні та ладові особливості, гармонічну мову хорової партитури, її ладо тональні і темпові зміни, кульмінацію твору);
- домагатися від студентів ансамблю під час сольфеджування багатоголосних прикладів;
- домагатися осмисленого ставлення до структурної, ладо тональної та метро ритмічної будови музичного прикладу (привчати студентів в уяві аналізувати приклад, спираючись на теоретичні знання, розуміти мелодичний і гармонічний розвиток музичної думки, відмічати найбільш характерні інтонаційно-ритмічні та інші закономірності та особливості в прикладах з сольфеджування або слухового аналізу);

- формування навичок запису одноголосного та двоголосного диктанту.

Діяльність студентів відбувається у **Центрі компетентностей – Навчальній лабораторії інформаційних технологій у музичному мистецтві.**

2. Результати навчання за дисципліною

У процесі вивчення курсу студент формує такі **компетентності**:

Загальні:

- здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові):

- здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва;
- здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва;
- здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва;
- здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності;
- здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності;
- здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій;
- здатність оперувати професійною термінологією;
- здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків;
- здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці;
- здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності;

Програмні результати навчання:

- аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту;

- демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій;
- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
- демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:						Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1.								
Тема 1. Натуральні лади класичної музики	10				4			6
Тема 2. Тональність. Тональності до 4-х ключових знаків	8				4			4
Тема 3. Діатонічні інтервали мажору та мінору	10				6			4
Модульний контроль	2							
Разом	30				14	2		14
Змістовий модуль 2.								
Тема 1. Інтервали гармонічного мажору	11				6			5
Тема 2. Інтервали гармонічного мінору	9				4			5
Тема 3. Тризвуки натурального мажору та мінору та їх обернення	8				4			4
Модульний контроль	2					2		
Разом	30				14	2		14
Підготовка та проходження контрольних заходів								
Усього	60				28	4		28

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:						Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Модульний контроль	Індивідуальні	
Змістовий модуль 3.								
Тема 1. Тризвуки гармонічного мажору та мінору та їх обернення	6				4			2
Тема 2. Функціональне значення акордів у ладі	6				4			2
Тема 3. Головні функції ладу	8				6			2
Модульний контроль	2					2		
Разом	22				14	2		6

Змістовий модуль 4.								
Тема 1. Септакорди в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі з оберненнями	6				4			2
Тема 2. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція	4				2			2
Тема 3. Гармонічна логіка класичного одного тонального періоду	3				2			1
Тема 4. Діатонічні семи та п'ятиступеневі лади	5				4			1
Тема 5. Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови	3				2			1
Модульний контроль	2					2		
Семестровий контроль	15							
Разом	38				14	2		7
Усього на II семестр	60				28	4		13

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I ДІАТОНІКА

Тема 1.1 Натуральні лади класичної музики (мажор, мінор) – 4 год.

Музичний стрій. Напрямок мелодичного руху. Мажор. Мінор. Гама. Стійкі та нестійкі звуки. Звукоряд. Тетрахорди. Прості розміри. Групування тривалостей у простих розмірах.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення, інтонування та запису варіантів натурального мажору та мінору, тетрахордів, стійких та нестійких ступенів ладу.

Завдання

1. Проінтонувати:
 - тетрахорди в межах чистої кварта;
 - гама C-dur та a-moll, ступені (стійкі, нестійкі) за схемами.
2. Визначити на слух:
 - звукоряди натурального мажору та мінору;
 - ладовий нахил запропонованих фрагментах мелодій;
 - стійкі та нестійкі ступені у мелодичних зворотах.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення простих розмірів (2/4, 3/4, 3/8), відпрацювання різних ритмічних групувань у поєднанні нот і пауз.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном, з подальшим доспівуванням звуків тонічного тризвуку;
 - від попередньої тональності;
2. Інтонувати:
 - звукоряди мажору і мінору та їх складові тетрахорди
 - звукоряди C-dur та a-moll натуральні в запропонованих викладачем розмірах з різноманітними ритмічними малюнками.
3. Сольфеджувати:
 - мелодії з різними видами ритмічних групувань нот і пауз.
4. Визначити на слух:
 - ладовий нахил народних, класичних та естрадних мелодій.

Тема 1.2 Тональність. Тональності до чотирьох ключових знаків – 4 год.

Кварто-квінтове коло мажорних і мінорних тональностей. Ключові знаки. Ладотональне транспонування.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок визначення і відтворення звуків тоніки, тонічного тризвуку, транспонування мелодії в тональності до чотирьох ключових знаків, запис мелодичних фрагментів.

Завдання

1. Налаштування ладотональності:
 - за камертоном,
 - від попередньої тональності
2. Інтонувати:
 - мажорні та мінорні лади від будь-якого звуку;
 - почергово всі гами натурального мажору та мінору з різноманітними ритмічними малюнками;
 - стійкі звуки у будь-якій послідовності;
 - нестійкі звуки з розв'язанням
3. Сольфеджувати одноголосні вправи з аркуша (підручники, збірки дитячих пісень).
4. Записати диктант у вивчених тональностях у дводольному та тридольному метрі.

Тема 1.3 Діатонічні інтервали мажору і мінору – 6 год.

Консонуючі та дисонуючі інтервали натурального мажору та мінору. Інтервали як засіб для створення музичного образу. Інтервали як співвідношення ступенів гами. Мелодичні та гармонічні інтервали.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок визначення інтервалів на ступенях натурального мажору і мінору; Відпрацювання співу інтервалів в межах інтервалів в межах октави.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - вгору та вниз всі чисті інтервали;
 - вгору та вниз всі малі інтервали;
 - вгору та вниз всі великі інтервали;
 - інтервали ланцюжком.
3. Сольфеджувати:
 - мелодії з різними видами інтервалів.
4. Визначати на слух:
 - мелодичні інтервали в різних регістрах;
 - гармонічні інтервали в різних регістрах;
5. Запис одноголосних диктантів в мажорі і мінорі.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: Набуття навичок визначення інтервалів у мелодичному та гармонічному виді; транспонування мелодії на певні інтервали.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном;
 - за тонічним тризвуком.
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального мажору і мінору з метро ритмічними ускладненнями;

- ланцюжки інтервалів у зазначених тональностях;
 - тритони з розв'язанням від звуків “ре”, “фа”, “соль”.
3. Сольфеджувати:
- одно і двоголосні вправи (визначити в них інтервали);
 - знайомі мелодії (транспонувати в зручні тональності).
4. Визначити на слух:
- ланцюжки інтервалів;
 - інтервали у двоголосному уривку з музичного твору.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ІНТЕРВАЛИ ТА АКОРДИКА ДІАТОНІКИ

Тема 2.1 Інтервали гармонічного мажору – 6 год.

Ладові дисонанси та їх розв'язання у мажорі. Характерні інтервали у мелодичному та гармонічному вигляді.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення інтервалів гармонічного мажору, спів характерних інтервалів з розв'язанням.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - різновиди мажору з використанням різних варіантів ритмічного руху;
 - стійкі та нестійкі тони у різних інтонаційних комбінаціях;
 - ступені гармонічного мажору;
 - послідовності інтервалів гармонічного мажору.
3. Сольфеджувати:
 - одноголосні та двоголосні вправи з аркуша.
4. Визначити на слух:
 - характерні інтервали з розв'язанням;
 - ланцюжки інтервалів з використанням діатонічних та характерних інтервалів.
5. Запис диктантів:
 - ритмічних;
 - мелодичних (у гармонічних ладах)

Тема 2.2 Інтервали гармонічного мінору – 4 год.

Ладові дисонанси та їх розв'язання у мінорі. Характерні інтервали у мелодичному та гармонічному вигляді.

Лабораторне заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок визначення інтервалів гармонічного мінору, спів характерних інтервалів з розв'язанням.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном;
 - від попередньої тональності.
2. Інтонувати:
 - різновиди мінору з використанням різних варіантів ритмічного руху;
 - стійкі та нестійкі тони у різних інтонаційних комбінаціях;
 - ступені гармонічного мінору;
 - послідовності інтервалів гармонічного мінору.
3. Сольфеджувати:
 - одноголосні та двоголосні вправи з аркуша.
4. Визначити на слух:
 - характерні інтервали з розв'язанням;

- ланцюжки інтервалів з використанням діатонічних та характерних інтервалів.
- 5. Запис диктантів:
 - ритмічних;
 - мелодичних (у гармонічних ладах)

Тема 2.3 Тризвуки та їх обернення натурального, мажору та мінору – 2 год.

Тризвуки: мажорний, мінорний, зменшений. Обернення тризвуків. Фонізм акордів.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок та інтонування тризвуків, їх обернень в натуральному мажорі та мінорі, відпрацювання прикладів з використанням зазначених акордів.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального мажору і мінору в різних ритмах;
 - ступені зазначених ладів;
 - інтервали натурального мажору і мінору за схемами;
 - мажорні і мінорні тризвуки та їх обернення в тональностях натурального мажору чи мінору мелодичного;
 - зменшений тризвук та його обернення з розв'язанням в тональності натурального мажору чи мінору;
 - доспівати звук, якого не вистачає в акорді.
3. Сольфеджувати:
 - вправи з аркуша з визначенням в них різновидів тризвуків з оберненнями.
4. Визначити на слух:
 - різновиди мажору і мінору у музичних фрагментах
 - ланцюжки інтервалів натурального мажору і мінору;
 - ланцюжки тризвуків та їх обернення.
5. Записати одноголосний диктант, що включає мелодичний рух по тонах різних акордів.
6. Записати ритмічний диктант (знайома народна пісня)

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття багатоголосся акордового типу, визначення та інтонування акордів гармонічного мажору і мінору.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - різновиди мажору і мінору з використанням різних варіантів ритмічного руху;
 - стійкі і нестійкі тони в різних інтонаційних комбінаціях
 - ступені гармонічного мажору та мінору;
 - акордові послідовності (тризвуки з оберненнями).
3. Сольфеджувати:
 - одно та двоголосні вправи з аркуша;
 - канони (дво та триголосні).
4. Визначити на слух:
 - окремі діатонічні та характерні інтервали;
 - ланцюжки інтервалів;
 - окремі тризвуки та їх обернення;
 - ланцюжки акордів.
5. Записати одноголосний із складним метро-ритмом.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу

Тема 3.1 Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору – 4 год.

Тризвуки: мажорний, мінорний, зменшений, збільшений. Обернення тризвуків. Фонізм акордів.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок та інтонування тризвуків, їх обернень в гармонічному мажорі та мінорі, відпрацювання прикладів з використанням зазначених акордів.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди гармонічного мажору і мінору в різних ритмах;
 - ступені зазначених ладів;
 - інтервали гармонічного мажору і мінору за схемами;
 - мажорні і мінорні тризвуки та їх обернення в тональностях мажору чи мінору мелодично і гармонічно;
 - зменшений тризвук та його обернення з розв'язанням в тональності гармонічного мажору чи мінору;
 - доспівати звук, якого не вистачає в акорді.
3. Сольфеджувати:
 - вправи з аркуша з визначенням в них різновидів тризвуків з оберненнями.
4. Визначити на слух:
 - різновиди мажору і мінору у музичних фрагментах;
 - ланцюжки інтервалів гармонічного мажору і мінору;
 - ланцюжки тризвуків та їх обернення.
7. Записати одноголосний диктант, що включає мелодичний рух по тонах різних акордів.
8. Записати ритмічний диктант (знайома народна пісня)

Література основна: 1, 4, 5.

Література додаткова : 2, 3, 5.

Тема 3.2 Функціональне значення акордів у ладі.. – 4 год.

Лабораторні заняття (4 год.)

Мета: набуття навичок сприйняття багатоголосся акордового типу, визначення та інтонування акордів гармонічного мажору і мінору.

Завдання

1. Налаштування в ладо-тональності.
2. Інтонувати:
 - різновиди мажору і мінору з використанням різних варіантів ритмічного руху;
 - стійкі і нестійкі тони в різних інтонаційних комбінаціях
 - ступені гармонічного мажору та мінору;
 - акордові послідовності (тризвуки з оберненнями).
3. Сольфеджувати:
 - одно та двоголосні вправи з аркуша;
 - канони (дво та триголосні).
4. Визначити на слух:
 - окремі діатонічні та характерні інтервали;
 - ланцюжки інтервалів;
 - окремі тризвуки та їх обернення;
 - ланцюжки акордів.
5. Записати одноголосний диктант із складним метро-ритмом.
6. Скласти другий голос до диктанту написаного на занятті.
7. Знайти декілька прикладів з використанням різних тризвуків та їх обернень в мелодичному русі.

Література основна : 2, 4, 5.

Література додаткова : 3, 4.

Тема 3.3 Головні функції ладу. – 6 год.

Тоніка, субдомінанта та домінанта як основа функціональності мажору та мінору. Плагальні, автентичні та повні звороти. Кадансовий зворот.

Лабораторні заняття (6 год.)

Мета: набуття навичок визначення ладо-функціональних співвідношень, аналізу специфіки формоутворюючої дії гармонічних зворотів.

Завдання

1. Налаштування в ладо тональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору в різних ритмах;
 - плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в мелодичному русі в тональностях до трьох знаків;
 - плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в акордовій фактурі в тональностях до 4-5 знаків (ансамблем);
 - кадансові звороти в тональностях до п'яти знаків.
3. Сольфеджувати:
 - одно та двоголосні вправи з аркуша;
 - двоголосні вправи (індивідуально – один голос грати на ф-но, другий – співати та дуетом)
4. Визначити на слух:
 - три та чотириголосні плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти;
 - кадансові звороти.
5. Записати одноголосну мелодію засновати на звуках акордів головних функцій.
6. Транспонувати мелодію диктанта у вивчені тональності до п'яти знаків.

Література основна : 1, 4, 5.

Література додаткова : 4, 5.

Змістовий модуль IV. Діатоніка. Хроматика.

Тема 4.1. Септакорди натурального та гармонічного мажору і мінору та їх обернення - 4 год.

Септакорди V, VII, II, ступенів та їх обернення в тональностях натурального та гармонічного мінору і мажору. Розв'язання септакордів домінантної та субдомінантної групи.

Лабораторні заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення септакорду V ступеня (побудова, обернення, розв'язання), особливості використання в класичній та сучасній музиці; спів та слуховий аналіз D7 та його обернень в акордових послідовностях.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном,
 - від попередньої тональності.
2. Інтонування:
 - звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до шести ключових знаків з метро – ритмічними ускладненнями.
 - спів інтервалів почергово вгору і вниз від різних звуків;
 - характерні інтервали з розв'язаннями в тональностях до шести знаків;
 - всі види тризвуків з оберненнями від різних звуків вгору та вниз;
 - D7 з оберненнями та розв'язаннями вибірково в тональностях до 5 - 6 знаків;
 - спів акордових ланцюжків з використанням D7 та його оберненнями.
3. Сольфеджувати:
 - одно та двоголосні вправи з підручників;

4. Слуховий аналіз:

- наявність різних ладових ознак у виконуваних мелодичних та багатоголосних фрагментах;
- діатонічних та характерних інтервалів;
- тризвуків з оберненнями в акордових послідовностях;
- D7 з оберненнями окремо та в акордових послідовностях.

5. Запис одноголосного диктанту.

6. Творче завдання:

- створити мелодію з використанням D7 та його обернень в мелодичному русі на заданий ритмічний малюнок.

Література основна : 1, 2, 5.

Література додаткова : 4, 7.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: Набуття навичок визначення септакордів VII та II ступеня (малого і зменшеного), визначення особливостей використання їх в класичній та сучасній музиці; спів та гармонічний аналіз септакордів VII ступеня та їх обернень в натуральних і гармонічних видах мажору та мінору.

Завдання

1. Налаштування в лад тональності.
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до 6 ключових знаків (з різними метро-ритмічними малюнками);
 - інтервали почергово вгору і вниз від різних звуків;
 - характерні інтервали вибірково в тональностях до 6 знаків;
 - D7 з оберненнями вибірково в тональностях до 6 знаків та в акордових ланцюжках;
 - VII7 (малий і зменшений) та II7, їх обернення з розв'язаннями в T та через D7 в T в тональностях до 2 – 4 знаків;
 - Секвенції типу: VII7 – D65 – T; II-D43-T
3. Сольфеджувати:
 - одголосні приклади з аркуша;
 - двоголосні вправи;
 - чотириголосні вправи із збірника Б. Алексеева.
4. Слуховий аналіз;
 - інтервальних послідовностей;
 - гармонічних зворотів з усіма вивченими акордами;
 - прикладів з музичних творів;
5. Запис одноголосного диктанту.
6. Творче завдання: на запропонований ритм скласти мелодію з використанням введеного септакорду та його обернень.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 2, 3.

Тема 4.2. Акорди побічних ступенів. Перерваний каданс. – 2 год.

Тризвуки II, III, VI, VII ступенів та їх обернення.

Гармонічні звороти з акордами побічних ступенів. Ефект очікування певного акорду і порушення очікуваної логіки у перерваному кадансі.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: набуття навичок визначення фонізму акордів побічних ступенів; аналізу та інтонування найпоширеніших гармонічних зворотів; відпрацювання акордів II, III, VI, VII, ступенів та їх обернень.

Завдання

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном

- від попередньої тональності
2. Інтонувати:
 - звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору до 6 знаків;
 - ступені ладів вроздріб, закінчуючи тонікою ладу;
 - Гармонічні послідовності в тональностях: D-dur, As-dur, d-moll: I – VI – IV6 – II43 – VII2 – I64 – V7 – I;
I – VIII6 – I6 – IV – III6 – V2 – I6 – VIII65 – V43 – I;
 3. Сольфеджувати:
 - двоголосні вправи з підручників
 - одноголосні вправи з аркуша;
 4. Визначити на слух:
 - наявність різних ладових ознак у виконуваних мелодичних і багатоголосних фрагментах;
 - ланцюжки інтервалів в тональності;
 - фрагменти музичних творів класичної музики відповідно до зазначеної теми;
 5. Записати одноголосний диктант й формі періоду.
- Література основна :** 1, 2, 5..
- Література додаткова :** 5, 6, 7.

Тема 4.3. Гармонічна логіка класичного однотонального періоду. – 2 год.

Гармонічний період як відносно завершена музична побудова. Складові елементи періоду: речення, фрази, мотиви. Взаємовідносини каденцій.

Лабораторне заняття (2год.)

Мета: набуття навичок визначення періоду та його складових елементів, специфіка кадансових зворотів, логіка гармонічного руху; відпрацювання прикладів.

Завдання

1. Настройка в ладотональності:
 - за камертоном
 - від попередньої тональності
 1. Інтонувати:
 - натуральні, гармонічні мажорні та мінорні гами з різними метро-ритмічними ускладненнями;
 - інтервальні та гармонічні послідовності;
 - секвенції дво- триголосні;
 - Імпровізовану мелодію на тлі витриманого звука.
 2. Сольфеджувати:
 - двоголосні вправи з підручників;
 - одноголосні вправи з аркуша;
 3. Визначити на слух:
 - цілісну побудову фрагментів музичних творів;
 - різновиди кадансів у запропонованих музичних прикладах
 - логіку гармонічного руху в класичному періоді (В. А. Моцарт, Л. В. Бетховен – головні теми сонат для фортепіано)
 4. Записати ритмічний диктант (народна пісня)
 5. Усний диктант.
- Література основна :** 2, 3, 5.
- Література додаткова :** 1, 4.

Тема 4.4. Діатонічні семи- та п'ятиступеневі лади. – 4 год.

Маломісткі звукоряди. Пентатоніка. Іонійський, міксолідійський, лідійський еолійський, дорійський, фригійський, гуцульський вірменський, угорський.

Лабораторне заняття (2год.)

Мета: Формування ладових уявлень, національно - стильового відчуття; Набуття навичок визначення різновиду ладу; аналізу інтонаційно – ладових зворотів; відпрацювання звукорядів ладів мінорого нахилу, ангемітонних пентатонік.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
2. Інтонування:
 - звукоряди ладів: трихорди, тетрахорди, гексахорди, ангемітонні пентатоніки (мажорні та мінорні), еолійський, дорійський, фригійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями.
 - Звукоряди зазначених ладів, використовуючи різноманітні варіанти ритмічних малюнків;
 - Паралельними терціями та секстами (групами)
3. Сольфеджувати:
 - одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст.
 - двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою)
4. Визначити на слух:
 - ладовий нахил у фрагментах музичних творів;
 - різновид звукоряду в мелодії;
 - наявність рис того чи іншого ладу;
5. Створити сім мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.

Література основна : 3, 4, 5.

Література додаткова : 3, 5.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: Формування ладових уявлень, національно-стильового відчуття, набуття навичок визначення різновидів ладу, аналізу інтонаційно-ладових зворотів, відпрацювання звукорядів ладів мажорного нахилу та ладів із збільшеними секундами.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
2. Інтонування:
 - звукоряди ладів мажорного нахилу: іонійський, лідійський, міксолідійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями.
 - Звукоряди зазначених ладів, використовуючи різноманітні варіанти ритмічних малюнків;
 - Паралельними терціями та секстами (групами)
3. Сольфеджувати:
 - одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст.
 - двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою)
4. Визначити на слух:
 - ладовий нахил у фрагментах музичних творів;
 - різновид звукоряду в мелодії;
 - наявність рис того чи іншого ладу;
5. Створити сім мелодій в ладах, звукоряди яких запропоновані викладачем.

Література основна 2, 4, 5.

Література додаткова : 1, 3.

Тема 4.5.: Мелодія: Інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови – 2 год.

Елементи побудови мелодії: ладова та інтонаційна основа, звуковисотний малюнок. Період. Каденції та цезури. Речення. Фраза. Мотив.

Лабораторне заняття (2 год.)

Мета: Набуття навичок аналізу елементів музичної тканини, диференції звуковисотних, ритмічних співвідношень звуків, характеру їх мелодико-ритмічного малюнка, прийомів розвитку мелодії.

Завдання:

1. Налаштування в ладотональності:
 - за камертоном;

- від попередньої тональності;
 - 2. Інтонувати:
 - Звукоряди гам вгору та вниз від будь якого ступеню тональності;
 - ланцюжки інтервалі від звуків;
 - дво-, триголосся паралельними секстаккордами, квартсекстаккордами;
 - 3. Сольфеджувати:
 - Одноголосні вправи з визначенням темпу, характеру, прийомів інтонаційного розвитку, фразування, структури;
 - двоголосні вправи (з попереднім аналізом нотного тексту) дуєтом або групою.
 - 4. Проаналізувати (письмово або усно) мелодії за планом:
 - характер музики;
 - основні інтонації;
 - Ладові особливості;
 - Тип мелодичного руху;
 - Розмір, темп;
 - Форма твору;
 - Кульмінація.
 - 5. Диктант. Записати мелодію із зазначенням темпу, динамічних відтінків та штрихів.
- Література основна :** 1, 2, 4.
Література додаткова : 4, 5.

5.1. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І ДІАТОНІКА

Тема 1.1. Натуральні лади класичної музики

Завдання:

- Визначити в музичних творах з фаху напрямки руху мелодій, акценти, стійкі звуки.
- Інтонувати: окремі ступені мажору та мінору.
- Інтонувати: звукоряди C-dur та a-moll у різних ритмічних малюнках; ступені C-dur та a-moll за схемами.
- Сольфеджувати: музичні приклади з підручників.
- Проаналізувати лади та ритмічний малюнок у мелодіях з курсу вокалу.

Тема 1.2. Тональність. Тональності до 4 ключових знаків

Завдання:

- Інтонувати: гами до 4 ключових знаків в різних ритмах; ступені мажору та мінору в тональностях до 4 ключових знаків.
- Сольфеджувати: одноголосні приклади з підручників.
- Транспонувати мелодії диктантів на тон вгору та вниз.

Тема 1.3. Діатонічні інтервали мажору і мінору

Завдання:

- Інтонувати: гами мажору і мінору (до 4 ключових знаків) з різними ритмічними малюнками. ступені мажору та мінору заданих тональностях до 4 ключових знаків, ланцюжки інтервалів в мажорі та мінорі.
- Інтервали від першого ступеня B-dur: 3↑, 4↓, 6↑, 2↓, 4↑, 3↓, 5↑, 4↓.
- Сольфеджувати: одноголосні приклади з підручників.
 - Проаналізувати мелодію твору з фаху. Виписати та позначити інтервали.
 - Проаналізувати інтервальний склад двоголосного прикладу.

ІНТЕРВАЛИ ТА АКОРДИКА ДІАТОНІКИ

Тема 2.1. Інтервали гармонічного мажору

Завдання:

- Інтонувати: всі гами натурального та гармонічного мажору до 4 знаків. Ступені натурального та гармонічного мажору і мінору. Інтервали натурального та гармонічного мажору.
- Сольфеджувати: одно – і двоголосні вправи з підручників.
- Записати самодиктант.
- Знайти в мелодіях творів з фаху приклади використання характерних інтервалів. Проспівати і розв'язати.

Тема 2.2. Інтервали гармонічного мінору

Завдання:

- Інтонувати: всі гами натурального та гармонічного мінору до 4 знаків. Ступені натурального та гармонічного мінору. Інтервали натурального та гармонічного мінору.
- Сольфеджувати: одно – і двоголосні вправи з підручників.
- Записати самодиктант.
- Знайти в мелодіях творів з фаху приклади використання характерних інтервалів. Проспівати і розв'язати.

Тема 2.3. Тризвуки та їх обернення натурального мажору та мінору

Завдання:

- Інтонувати: звукоряди натурального мажору та мінору в простих та складних розмірах з ритмічними ускладненнями; ступені та інтервальні ланцюжки в зазначених ладах; Тризвуки та їх обернення (зменшений) з визначенням тональностей і розв'язанням від звуків.
- Акордові послідовності від звуків;
- Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників.
- Добрати другий голос до диктанту, використовуючи діаточні та характерні інтервали

Змістовий модуль III.

Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу

Тема 3.1. Тризвуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору

Завдання: Інтонувати: звукоряди гармонічного мажору та мінору в простих та складних розмірах з ритмічними ускладненнями; ступені та інтервальні ланцюжки в зазначених ладах; Тризвуки та їх обернення (зменшений та збільшений) з визначенням тональностей і розв'язанням від звуків.

Акордові послідовності від звуків;

- Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників.
- Добрати другий голос до диктанту, використовуючи діаточні та характерні інтервали.

Тема 3.2. Функціональне значення акордів у ладі

Завдання: - Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору в різних ритмах. Ступені, інтервали, в зазначених ладах. Тризвуки та їх обернення вгору та вниз.

- Сольфеджувати: одно- та двоголосні вправи з підручників.

Тема 3.3. Головні функції ладу

Завдання: - Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору в різних ритмах. Ступені, інтервали, в зазначених ладах. Плагальні, автентичні та повні гармонічні звороти в мелодичному русі в тональностях з 4 – 5 ключовими знаками.

- Записати і співати в тональностях B-dur, E-dur, f-moll, d-moll, гармонічні звороти:

I – V64 – I6 - IV – I64 – IV6 - IV – K64 – V – I

- Сольфеджувати одно- і двоголосні вправи з підручників.
- Добрати гармонічний супровід до дитячої пісні (використати акорди T, S, D груп.)

Змістовий модуль 4. Діатоніка. Хроматика.

Тема 4.1. Септакорди та їх обернення (натуральний та гармонічний мажор і мінор)

Завдання: - Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору і мінору до 6 ключових знаків. від звуків «b» та «e» ланцюжком D7, та його обернення з розв'язанням та визначенням тональностей мажору і мінору.

Акордові послідовності в тональностях D-dur, S-dur, fis-moll, c-moll;

I-V46 – I6 – IV – V2 – I6 – V43 – I;

I6 – V43 – I – V6 – V65 – I.

- Сольфеджувати: - чотириголосну вправу з підручника Б. Алексеева.
 - Знайти приклади (дитячі та народні пісні) на використання D7, II7 та VII7 та їх обернення в мелодичному русі.
 - Виписати та проспівати.
- Скласти мелодію (8 – 12 тактів) за даним ритмічним малюнком. Використати V7, II7 та VII7 та їх обернення.
- Інтонувати: VII7 (малий і зменшений) та II7 та їх обернення з розв'язанням в тоніку в тональностях з 2 – 3 знаками; Секвенції гармонічних зворотів: VII7 – V67 – I; VII65 – V43 – I.

Тема 4.2. Акорди побічних ступенів. Перервана каденція

Завдання: - Інтонувати: звукоряди натурального та гармонічного мажору та мінору до 6 ключових знаків; ступені ладів (мажорного та мінорного), вроздріб, в тональностях E-dur, cis-moll, A-dur, g-moll. Закінчувати тонікою ладу.

гармонічні послідовності в тональностях: Des-dur, A-dur, h-moll. c-moll: I – VI – IV6 – II43 – VII2 – I64 – V7 – I; I – VIII6 – I6 – IV – III6 – V2 – I6 – VIII65 – V43 – I;

Сольфеджувати:

- одно- та двоголосні вправи з підручників;
- триголосні вправи з підручників Є. Мілки, М. Шевченка;
- чотириголосні вправи з підручників Б. Алексеева;
- Транспонувати мелодію диктанту на малу терцію вгору і вниз.
- Скласти мелодію (8 тактів) у натуральному мінорі і добрати до неї супровід з акордами побічних ступенів;

Тема 4.3. Гармонічна логіка класичного одно тонального періоду

Завдання: - Інтонувати: натуральні, гармонічні мажорні та мінорні гами в різних ритмах. Інтервальні та гармонічні послідовності.

- Сольфеджувати: одноголосні вправи з підручників;
 - двоголосні вправи; дитячі пісні з супроводом;
 - Проаналізувати мелодії пісень з вокалу, визначити складові елементи музичної побудови.
- Скласти мелодії (по 8 тактів) на заданий гармонічний супровід.

Тема 4.4. Діатонічні семи - та п'ятиступеневі лади

Завдання: - Інтонувати: звукоряди ладів від «с», «а» , «g», трихорди, тетрахорди, гексахорди, ангеітонні пентатоніки (мажорні і мінорні), еолійський, дорійський, фригійський від різних звуків вгору та вниз однаковими тривалостями.

Звукоряди зазначених ладів використовуючи різноманітні варіанти ритмів.

Паралельними терціями та секстами.

- Сольфеджувати: одноголосні вправи з підручників, збірок народних пісень, творів композиторів XIV – XVII ст..

двоголосні вправи із збірок народних пісень (дуетами та групою)

- Скласти мелодії в різних народних жанрах: танок, колискова, веснянка в опрацьованих ладах.

- Знайти приклади народних пісень, мелодії яких створені у зазначених ладах.

Тема 4.5. Мелодія : інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови

Завдання: - Інтонувати: від звуків: «мі». «ля-бемоль» звукоряди мажору (мінору) натурального та гармонічного, ладів народної музики з ритмічними ускладненнями;

ланцюжки інтервалів (діатонічні, характерні) від звуків: «сі». «фа-дієз» та в тональностях Н-dur, b-moll;

акордові послідовності й формі періоду з використанням різновидів тризвуків (головних, побічних_ та септакордів з оберненнями.

- Сольфеджувати: - одно- та двоголосні вправи з підручників;

- триголосні вправи з підручника.

- Проаналізувати письмово 2 мелодії пісень з фаху за наведеним планом. Поспівати їх.

- Скласти другий голос до диктанту.

6 Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Макс. кількість балів	Кількість одиниць	Макс. кількість балів
Відвідування лабораторних	1	7	7	7	7
Відвідування семінарських занять	1				
Відвідування практичних занять	1				
Робота на семінарському занятті	10				
Робота на практичному занятті	10				
Лабораторна робота (у тому числі допуск, виконання, захист)	10	7	70	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15

Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			117		117
Максимальна кількість балів:			117		117

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Макс. кількість балів	Кількість одиниць	Макс. кількість балів
Відвідування лабораторних	1	7	7	7	7
Лабораторна робота (у тому числі допуск, виконання, захист)	10	7	70	7	70
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	5	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			117		127
Максимальна кількість балів:			244		
Розрахунок коефіцієнта:		II семестр – залік. Коефіцієнт – 2,44			

6.2 Критерії оцінювання самостійної роботи

Критерії оцінювання самостійної роботи	К-сть балів
Студент надав декілька правильних визначень теоретичних понять з даної дисципліни згідно концепцій різних авторів. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, не припускаючись помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Досконало записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	5
Студент надав правильні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Творчо підійшов до виконання практичних завдань. Чисто інтонує практичні вправи, припускаючись окремих, незначних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Майже точно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	4
Студент надав неточні визначення теоретичних понять з даної дисципліни. Формально підійшов до виконання практичних завдань. Нечисто інтонує практичні вправи, припускаючись значних помилок у побудові заданих акордових та інтервальних послідовностей, а також вправ у ладах. Неточно записує мелодичну лінію та ритмічний малюнок самодиктанту.	3
Студент не в змозі надати визначення основних теоретичних понять з даної дисципліни. Не виконав практичне завдання. Нечисто інтонує практичні вправи. Не розуміє принципів побудови заданих інтервальних та акордових послідовностей, а також вправ у ладах. Не в змозі записати мелодичний та ритмічний малюнок самодиктанту.	0-2

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль здійснюється в письмовій формі та складається з таких видів роботи:

- Запис музичного диктанту;
- Виконання вправ у заданих тональностях та ладах;
- Побудова заданих інтервальних послідовностей;
- Побудова заданих акордових послідовностей;
- Слуховий аналіз.

Критерії оцінювання модульного контролю	К-сть балів
Студент надав правильні, вичерпні відповіді на всі поставлені запитання.	21-25
Студент надав правильні відповіді на всі поставлені запитання, але припустився деяких, незначних помилок	16-20
Студент надав частково невірні відповіді на всі чи деякі поставлені запитання, припускається суттєвих помилок.	11-15
Студент не надав відповіді на поставлені запитання або надав їх, але з величезною кількістю помилок.	1-10

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль в Університеті здійснюється у формі, передбаченій навчальним планом.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками.
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75 – 81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69 – 74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60 – 68 балів	Достатньо – мінімальний можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35 – 59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1 – 34 балів	Незадовільний з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Сольфеджіо»
І курс, 1 семестр
(змістові модулі I-II)

Разом – 60 год., лабораторні – 28 год., самостійна робота – 28 год., модульний контроль – 4 год.						
Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	Діатоніка			Інтервали та акордика діатоніки		
Кількість балів за модуль	117 балів			117 балів		
Лабораторні	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3
Теми лабораторних робіт (всього 77 балів)	Натуральні лади класичної музики (1+10 балів)*2=22 бали	Тональність. Тональності до 4-х ключових знаків (1+10 балів)*2=22 бали	Діатонічні інтервали мажору та мінору (1+10 балів)*3=33 бали	Інтервали гармонічного мажору (1+10 балів)*3=33 бали	Інтервали гармонічного мінору (1+10 балів)*2=22 бали	Тривуки та їх обернення натурального мажору та мінору (1+10 балів)*2=22 бали
Самостійна робота (всього 15 балів)	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю (всього 25 балів)	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
Всього балів	117 балів					

**7. Навчально-методична карта дисципліни «Сольфеджіо» ,
1 курс, 2 семестр
(змістові модулі III-IV)**

Разом– 60 год., лабораторні – 28 год., самостійна робота – 28 год., МКР – 4 год.								
Модулі	Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV				
Назва модуля	Акордика гармонічних ладів. Головні функції ладу.			Діатоніка. Хроматизм.				
Кількість балів за модуль	117 балів			127 балів				
Лабораторні	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5
Теми лабораторних робіт (всього 462 бали)	Тривуки та їх обернення гармонічного мажору та мінору (1+10 балів)*2=22 бали	Функціональне значення акордів у ладі (1+10 балів)*2=22 бали	Головні функції ладу (1+10 балів)*3=33 бали	Септакорди та їх обернення в натуральному та гармонічному мажорі та мінорі (1+10 балів)*2=22 бали	Акорди побічних ступенів. Перервана каденція. (1+10 балів)	Гармонічна логіка класичного одно тонального періоду. (1+10 балів)	Діатонічні семи- та п'ятиступеневі лади (1+10 балів)*2=22 бали	Мелодія: інтонаційна основа, логіка розвитку. Елементи структури музичної мови. (1+10 балів)
Самостійна робота (всього 100 балів)	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю (всього 150 балів)	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			Модульна контрольна робота 4 (25 балів)				
Підсумковий контроль	III семестр – залік. Всього до заліку – 244 бали, коефіцієнт – 2,44							

--	--

8. Рекомендовані джерела

Основні

1. Вознюк П. Т., Поляковська С. П. Гармонія: навчально-методичний посібник з мелодіями для гармонізації. - Вінниця : Нова Книга, 2019. - 144 с.
2. Іванова О.В. Практичні завдання з фортепіано у курсі гармонії з аудіоприкладами: посібник. - Київ, 2019. - 21 с.
3. Качмар О. Основи теорії музики: методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи для студентів I курсу. Освітньо-кваліфікаційний рівень "Бакалавр"/Качмар О. Івано-Франківськ: НАІР, 2015. - 32 с
4. Кречко Н.М.. Музичне мистецтво України (питання історії, педагогіки, питання виконавства, музичне мистецтво в творчих персоналіях) : колективна монографія. - Київ : Ліра-К, 2017. - 204 с.
5. Мартинюк Л. В. Сольфеджіо (інтонаційні вправи). - Кам'янець - Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. - 62 с.
6. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень : нотне видання . - 2017 : Музична Україна, 2019. - 112 с.
7. Сольфеджіо на основі сучасної джазової та естрадної музики: навчальний посібник. - Вінниця : Нова Книга, 2013. - 148 с.
8. Сінельнікова В. В., Попова А. Б.. Актуальні аспекти сучасного українського музичного мистецтва : монографія /. - Київ : Ліра-К, 2017. - 212 с.
9. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. - Київ : Академія, 2016. - 240 с.
10. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка: підручник – Київ : НАКККіМ, 2016. - 264 с.

Додаткові

1. Афоніна О. С. Сольфеджіо : навчальний посібник. - Вінниця : Нова Книга, 2013. - 223 с.
2. Афоніна О.С. Сольфеджіо (6-7кл.). К.: Мелосвіт, 2006.
3. Мілка Є., Шевченко М. Гармонічне сольфеджіо /Є. Мілка, М. Шевченко. – Київ, 1978.
4. Смаглій Г. А., Маловик Л. В. Основи теорії музики 2. вид., доп. і перероб. / Г. Смаглій, Л. Маловик. – Харків : Факт, 2001. – 384 с.
5. Смаглій Г.А., Маловик Л.В. Основи теорії музики: Підручник для навчальних закладів освіти, культури і мистецтв. – 2 – ге вид., і перероб.– Х : Факт, 2001.– С. 20, 24.
6. Столова Є. Музичний диктант (двоголосся, триголосся і чотириголосся) / Є. Столова. – Київ : Муз. Україна, 1978.
7. Флис В., Якуб'як Я. *Сольфеджіо* для 1-4 класів. Підручники для музичних шкіл. Музична Україна, 1987
8. Стронько Б. Ю. Диктанти з сольфеджіо (одноголосні, інтервально-акордові, гармонічні), аудіо-диск. Навчальний посібник для вищих навчальних

закладів культури і мистецтв I-II рівнів акредитації / Б. Стронько. – Вінниця : Нова Книга, 2008.

9. Додаткові ресурси

1. Іванова О.В. Практичні завдання з фортепіано у курсі гармонії з аудіоприкладами: посібник. - Київ, 2019. - 21 с. <https://cutt.ly/O8mt4oH>
2. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. - Київ : Академія, 2016. - 240 с. <https://cutt.ly/i8mfyzs>
3. Шульгіна В. Д. Українська музична педагогіка: підручник – Київ : НАКККіМ, 2016. - 264 с. <https://cutt.ly/Q8mtS7Y>